

ДЕЯКІ ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ ВЗАЄМОДІЇ ДОШКІЛЬНИКА З ОДНОЛІТКАМИ У СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІЙ ГРІ

Токарєва Л.Д.

Україна, м. Київ, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Актуальність. Сьогодні до школи приходять діти, які не зовсім готові до нового виду діяльності – навчання. Погано орієнтуються у взаєминах між дорослими і однолітками. Їм буває важко знайти своє місце у колективі, включитися з легкістю і позитивним настроєм до навчальної діяльності. І причини цього краще шукати у дошкільному дитинстві.

Сьогодні науковці, педагоги і психологи намагаються привернути увагу дорослих до проблеми дитячої гри. Повноцінний особистісний розвиток дошкільника залежить від оволодіння ним ігровою діяльністю на високому рівні і це єдиний шлях, який оптимально забезпечує оволодіння в подальшому складною навчальною діяльністю. Саме у дитячому колективі, в самостійній самодіяльній грі у дитини дошкільника розвивається цілий ряд навичок, які допомагають комфортно почувати себе в будь – якому середовищі.

Тому зрозуміло, що сформованість у дитини дошкільника правильної взаємодії в ігровій діяльності – це єдиний шлях, що забезпечує хороший старт у оволодінні навчальною діяльністю, здатність дотримуватись правил гри і позитивної поведінки у взаєминах з однолітками. Використання поняття взаємодії визначається, як обмін діями, спрямовану на організацію спільної діяльності, а також, як взаємовплив, як взаємний процес побудови міжособистісного простору.

В своїй роботі ми спирались на аналіз досліджень Л. Виготського, Д.Ельконіна, О. Запорожця, Я. Коломинського, К. Карасьової, Г. Костюка, С.Ладивір, О. Кошелівської, С. Максименко, Д. Менджерицької, Т. Піроженко та ін., які підкреслюють фундаментальність значення ігрової діяльності у

розвитку психіки дитини в онтогенезі. Науковці зосередили свою увагу на онтогенезі спілкування та впливі міжособистісних взаємин у творчій грі, на формування її особистості в цілому. В доробку цих досліджень, зазначено, що у грі дитина набуває основних навичок спілкування, якостей необхідних для встановлення контактів та взаємодії з однолітками. Розвиток таких навичок допомагає дітям заводити друзів і без зайвих проблем входити до групи однолітків.

Саме в процесі взаємодії з ровесниками в ігровій діяльності, в сюжетно – рольовій грі дитина набуває такі якості, як взаємна готовність до співіснування, вміння ладити з іншими дітьми, раціонально вирішувати можливі суперечки. Як раз сюжетно-рольова гра і виступає важливим засобом розвитку комунікативних, мовленнєвих і міжособистісних відносин дітей.

Рольові відносини вимагають побудови взаємин дітей на основі взаємозв'язку між ролями, визначеними у грі. Тому засвоєння рольової поведінки дитиною виступає могутнім засобом розвитку довільності, як провідної особистісної якості. Саме рольова взаємодія дітей у грі сприяє засвоєнню ними норм і правил, що підвищує можливість саморегуляції поведінки. Рольова домовленість веде до сформованості організаторських умінь, знань і можливостей один одного.

Крім рольових взаємин, обумовлених змістом, ролями, правилами, між дітьми виникають реальні стосунки, дякуючи яким дитина домовляється про гру, відбувається розподіл ролей та контролюється виконання правил тощо. У грі дошкільники швидше налагоджують контакти між собою, підпорядковують свої дії, поступаються одне одному. Характерною ознакою рольової поведінки є встановлення певних правил гри придуманих дітьми. Внаслідок чого дитина діє не так, як їй захочеться, а так, як потрібно відповідно до її ролі та ігрової ситуації. Виконуючи роль, вона стримує свої бажання, поступається ними. У дошкільному віці для дітей вкрай важливо навчитися взаємодіяти з однолітками за допомогою якої вони набувають основних навичок колективного життя.

Мета та методи дослідження. Для виявлення рівня сформованості аспекту рольової взаємодії у грі, як показника ігрової діяльності дітей старшого дошкільного віку у комплексній оцінці готовності дитини до шкільного життя, запропонували діагностичне завдання «Придумай гру з іграшкою», з комплексу діагностичних завдань «Чарівні перетворення», розроблених лабораторією психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Дитині пропонувалось придумати гру, обравши одну з цікавих іграшок (конструктор, лялька, м'яч, машинка). Нагадали, що з іграшкою можна гратися в гру самому або з друзями. В грі у кожного учасника можуть бути ролі. В грі бувають правила, яких необхідно дотримуватись. Гра з чогось починається. Та колись закінчується. Дитині надавався час на придумання гри. Отож, які показники сформованості ігрової діяльності, а саме аспекту рольової взаємодії у грі ми отримали?

В своєму дослідженні врахували такі показники: складність сюжету, його чіткість, творче привнесення чогось нового в придуману гру, рівень рольової взаємодії, чітке визначення правил гри і дотримання їх дитиною. Будуючи своє дослідження на основі виділених критеріїв і показників ми обґрунтували рівні сформованості ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку: високий, середній і низький.

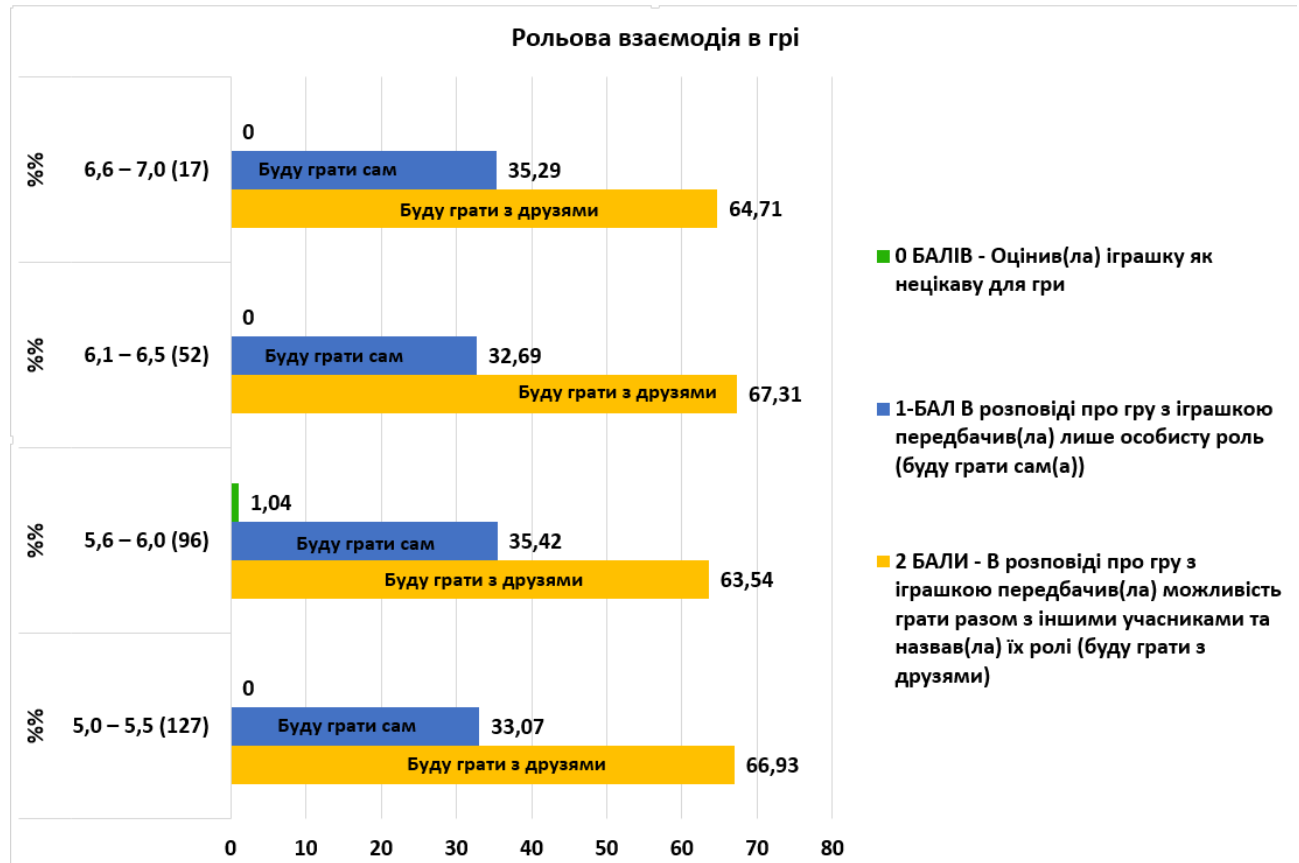
Отож, матеріали дослідження представлені в таблиці.

1 група - від - 5 р. 0 міс. - 5 р. 5 міс.

2 група - від - 5 р. 6 міс. - 6 р. 0 міс.

3 група – від - 6 р. 1 міс. - 6 р. 5 міс.

4 група – від - 6 р. 6 міс. - 7 р. 0 міс.

Високі показники отримали діти першої, другої, третьої і четвертої групи, які в розповіді про гру виявили вміння залучати до гри інших учасників, передбачали можливість грати разом, взаємодіяти разом у грі. Деякі діти майже дослівно визначили рольові бесіди, про те як буде відбуватись хід їх гри, що будуть робити, як взаємодіяти, що вказує на сформованість рольових дій. Самостійно визначились з розподілом ігрових ролей і рольових дій для своєї гри. Дуже невелика кількість дітей, які у грі називали своїх виконавців запрошених до гри поіменно. Тут відчувається взаємодія дійсно друзів, що дає підставу говорити, про почуття взаємодії, підтримки, допомоги. Отож, відсотки такі:

1 група - Високі показники в 2 бали отримали – 66,93%

2 група - 63,54%

3 група – 67,31%

4 група – 64,71%

Середні показники отримали діти першої, другої, третьої і четвертої групи, які в розповіді про гру з іграшкою передбачили тільки особисту роль, і

тільки при допомозі дорослого дитина вирішила запросити друга у свою гру. При розподілі ролей не завжди дитина могла призначити роль іншому, тільки при незначному нагадуванні з боку дорослого. Відчувається, що ці діти недостатньо спілкуються і грають з дітьми і вони потребують допомоги, супроводу дорослого. Дії будуються відособлено, проговорюючи просто скільки дітей може приймати участь у його грі. Взаємодія дитини в грі проглядається слабо. Використали мінімум ролей.

1 група – Середні показники в 1 бал отримали - 33,07%

2 група - 35,42%

3 група - 32,69%

4 група – 35,29%

Низькі показники отримала одна дитина другої групи оцінила іграшку як нецікаву для гри. Рольові способи взаємодії ще зовсім не сформовані. Друзів не запрошує. Буде грати сама. Взагалі не хоче грати і придумувати гру.

Низькі показники в 0 балів отримала 1 дитина - 1,04%

Висновок. Інтерес до процесу становлення взаємин дітей пояснюється визнанням переддошкільного дитинства періодом фактичного становлення особистості, коли закладаються основи її соціальної, моральної спрямованості. Напередодні вступу до школи, досить велика кількість старших дошкільників відчують серйозні труднощі в спілкуванні і взаємодії з однолітками, що веде за собою невміння знаходити підхід до однолітка по спілкуванню, невміння встановлювати і підтримувати дружні стосунки, погоджувати свої дії в різних видах діяльності. А це призводить до складнощів в умінні співчувати, радіти успіху іншого, що призводить до непорозумінь і різного роду конфліктів. Саме взаємодія дітей старшого дошкільного віку з оточенням розвиває особистість та міжособистісні стосунки і формує соціальну позицію.

Без «ігрового» періоду дитини не буває успішного навчання в школі.

Література:

1. Карасьова К.В., Піроженко Т.О. Самодіяльні ігри дитини. Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.
2. Карасьова К.В., Піроженко Т.О. Світ дитячої гри. Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.